

stopper ikke med at spørge. Jeg ser på min søster som ser op til alle stærke kvinder. Men ser hun også op til Helena? Vil hun kende svaret? Jeg ser på hende og drømmer om at hun kender svaret. Jeg har hendes medicin i skoen og drømmer om at hun kender Helena. Men hverken min søster, mine kammerater eller jeg selv kender den rigtige slutning. Hvordan skal vi kunne udtale ordene rigtigt, os der ikke engang kender deres lov?

Soldaten fortsætter: I ti år dræbte grækerne og trojanerne hinanden på grund af Helena. Men hvem var hun? En gudinde, en alt for skøn og forstyrrende skikkelse der ikke skulle have været født, én man kunne elske uden at vide hvem eller hvad hun var? Når det kom til stykket havde hun intet med det vældige slag at gøre, og for krigerne var hun kun symbol for det som kampen virkelig drejede sig om. Måske var hun ikke engang det vi ville kalde 'et navn'. Ingen var i stand til at sige hvad man kæmpede for, ingen kunne sætte ord på hvad der lå bag krigen. Han kigger på os med en spørgende mine. Hans stirrende blik får mig til at se væk. Måske en opfordring, en invitation? Er det nu vi skal tale? Er det nu vi skal sige ordet, det ene ord, der kan bringe os hjem? Han løsner den øverste knap i sin uniform og siger: Er hun en sort enke, Helena? Er hun en kvinde af strå, et fugleskræmsel med et skulende udtryk malet på ansigtet? Er hun et hulrum som markmusene bruger til at begge rede i eller noget som I børn kan gemme jer i? Ja, er hun et hulrum for et barn, for jer? Jeg ser

ham i øjnene. De andre gør det samme. Jeg husker de sorte rende rundt om, de høje kindben, holdningen. Vi lytter til hans ord der forsvinder i luften, i vores luft, i deres luft. Den lille leg i ørkenen, vores gemmeleg, deres gemmeleg? Der står vi med en facade mærket af sprækker, frakturen i vores krop, frakturen i jorden. Der står vi og tripper. Der står vi og venter på at det bliver vores tur. Vi gemmer vores ting under kjolerne, under strømperne, under hatten. Asken i ildstedet ved denne checkpoint holder os ikke længere varme. Og vi har ikke noget svar. Vi kender ikke til Helena. Vi kender ikke til vores naboer. Vi kender ikke til deres historie. Den er løbet os af hænde. Det er et koldt ildsted. Der er blod bagerst i vores næse. Der er ingen træbænk som i skolen. Men vi har vænnet os til at stå op og lytte. Vi har vænnet os til meget. Vi har vænnet os til at historier kan være falske, at Helena ikke findes, at hun ikke længere hører med til vores historie.

Jeg forstod at Jossel forbandede sin egen situation, at han forbandede dette, men hans blik gjorde mig utryg. Jeg tror ikke han brød sig om sit eget selskab. Havde man placeret ham i en indelukket tank sammen med to andre fra hæren ville sygdommen have ramt ham allerede den første dag. Når vi kom stod han og prikkede til træet med en pennekniv. Vi var nødt til at tage os sammen. Han bad os jo ikke om datoen for Pompejs ødelæggelse, for kvotientrækker, om navnet på Shakespeares sidste udødelige komedie. Han bad os om at forstå Helena, hende de viser os hvorfor vi forbliver

barbarer. Hende der lader os forstå blodets farve. At indsigt i enhver krig aldrig ligger i det blod der udgydes eller i antallet af ofre. At det i al krig er ligeså bittert at besejre et andet menneske som selv at blive besejret af det. Når grækerne og trojanerne fortsatte med at slås var det fordi at krigen var blevet sit eget mål og Helena det tomme billede.

VI LUKKER DØREN til denne historie. Vi lukker øjnene og lægger armene over kors. Vi fordyber os i os selv på denne sidste strækning. Vi er søskende selvom vi ikke er i familie. Der er en enkelt af os der ikke accepterer alt dette sludder. Der er en enkelt af os der ønsker fakta og ikke historier. Der er en enkelt af os der ikke smiler. Der er en enkelt af os der har et tydeligt mærke på kroppen. Alligevel fortsætter vi med at gå denne strækning. Alligevel anstrænger vi os for at komme til tiden, til de historier som ikke hører hjemme nogle steder. Vi kender aldrig svaret, men vi får lov til at gå. Også i dag. Vi er trætte og orker ikke at anklage hinanden. Vi er de olivenfarvede børn der tisser ned ad skråningen så snart vi har fået lov til at gå. Vi er frygtindgydende og umådelige. Vi er latterlige og forsvindende. Nær vores landsby må vi atter søge i dækning. Vi hører fly på himlen. Vi kender ikke deres egentlige budskaber. Af og til bøjer vi os for at samle kvas. Vi hører ikke længere flyene. Deres stemme er gået tabt i larmen, i larmen fra deres egen motor. Vi ligner pletter fra deres position. De ligner

pletter fra vores. De har brug for signaler. Vi har brug for signaler. De har brug for hjælpeposter. Vi har brug for hjælpeposter. De bygger et nyt væsen til maskinen. Et fremmedsprog, esperanto? Vi bygger et nyt væsen, vores egne vulgære himmelmand som ingen forstår, vi oversætter det helt fremmede til os selv. Det gør ikke noget at vi ikke helt forstår os selv. Vi har mange års erfaring i at lytte til historier. Men nu er vi på vej. På den sidste dag på denne strækning har vi ikke noget andet ønske end at komme hjem. Skolen er slut og denne strækning vil blive taget ud af vores liv. Den vil ikke længere kunne bruges til at løse vores mysterium. Denne strækning vil være en lidelse, en krise, en fortabelse. Vi når frem til vores egen Shibboleth, det ord der bringer os videre, over floden, gennem dalen, videre hen til den næste by, det næste pas og hjem.

Dette pas, dette checkpoint tilhørte Jossel. Sådan oplevede jeg det. Her forsøgte han at vogte over sit land, her gjorde han sig sine tanker, sine optegnelser. Her tog han bolig. Bag træet, bag murene, der satte vi os ned. Bag træet, bag murerne, der drak vi hans te med blikket vendt ud mod dalen der genlød af cikadernes kraftige sang. Bag træet, bag murene, der så vi ham hente sin turkisblå plastikkurv mens han hængte sin slidte uniform til tørre i solen. Bag træet, bag murene, der så vi ham vride sin uniform i bar overkrop. Bag træet, bag murerne, der så vi de tatoverede ord på hans højre arm: 'Tjene den gode sag og dø.'